

Nr 66.

Ankom till riksdagens kansli den 23 mars 1928 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående grunder för statsbidrag till uppförande och drift av tuberkulossjukvårdsanstalter i Västerbottens län jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

Uti en till riksdagen avlåten, den 3 februari 1928 dagtecknad proposition, nr 66, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för sagda dag, föreslagit riksdagen att

1:o) medgiva, att Kungl. Maj:t må — utan hinder av gällande bestämmelser beträffande statsbidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter — bevilja *dels* till inrättande vid angivna anstalter i Nysätra, Nordmaling, Bjurholm, Vilhelmina, Lycksele och Sorsele eller vid anstalt å annan ort inom Västerbottens län av tuberkulossjukstuguplatser till ett antal av sammanlagt högst 60, *dels*, under förutsättning att, i enlighet med föreliggande förslag, minst 50 nya vårdplatser för vuxna inredas vid centralsanatoriet i Hällnäs, till inrättande av dessa vårdplatser, *dels ock* till uppförande vid nämnda sanatorium av en barnavdelning med högst 60 vårdplatser statsbidrag med följande belopp, nämligen för de nya platserna för vuxna i centralsanatoriet i Hällnäs med 3,000 kronor, för vårdplatserna å oförmälda barnavdelning med 4,000 kronor och för nyss avsedda tuberkulossjukstuguplatser med 2,500 kronor, allt per godkänd vårdplats, isoleringsplatser ej inberäknade, dock med de inskränknings

att statsbidraget ej må för någon anstalt eller avdelning överskrida *hälften* av den enligt vederbörligen granskade räkenskaper funna verkliga kostnaden för anstaltens eller avdelningens uppförande eller platsernas inrättande, däri ej inräknad utgift för anskaffande av byggnadstomt, *eller*, beträffande de nya platserna för vuxna i Hällnäs, *hela* motsvarande kostnad,

samt att vid utbetalning av bidragen avräkning skall enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder ske *dels* för viss del av det statsbidrag, som tidigare utgått för uppförande av den numera nedlagda tuberkulosavdelningen vid Umeå lasarett, *dels ock*, därest den nu vid Skellefteå lasarett befintliga tuberkulosavdelningen nedlägges som tuberkulossjukvårdsanstalt, för viss del av det till uppförande av denna avdelning åtnjutna statsbidraget;

2:o) medgiva, att Kungl. Maj:t må — utan hinder av gällande bestämmelser beträffande statsbidrag till driftkostnaderna för tuberkulossjukvårdsanstalter —

beträffande under 1:o) avsedda anstalter och avdelningar samt nuvarande eller blivande tuberkulosavdelning i Skellefteå bevilja, för en tid av tre år från och med den 1 juli 1928, dock tidigast från det att en var anstalt eller avdelning blivit efter uppförandet eller ombyggnaden genom medicinalstyrelsens försorg avsynad och godkänd och därefter tagits i fullt bruk, statsbidrag till driftkostnaderna för sammanlagt högst 436 vårdplatser med ett belopp för dag och patient, som med sjuttiofem öre överstiger det till anstalt av ifrågavarande slag i allmänhet utgående statsbidraget, samt under villkor i övrigt

a) att vårdplatserna beträffande anordningar för specialiserad sjukvård och diagnostik äro fullt kvalificerade;

b) att statsbidraget icke må överstiga hälften av varje anstalts eller avdelnings enligt vederbörligen granskade räkenskaper funna verkliga driftkostnader; samt

c) att, därest vårdplatser skulle komma att nedläggas, för vilka icke, enligt vad i statsrådsprotokollet föreslagits, åtnjutits såväl förhöjt byggnadsbidrag som förhöjt driftkostnadsbidrag, antalet vårdplatser, till vilka det högre driftkostnadsbidraget högst må utgå, skall reduceras i samma mån som dylik minskning i platsantalet äger rum;

3:o) förklara, att för åtnjutande av ifrågavarande bidrag i övrigt i tillämpliga delar skola gälla av departementschefen omförmälda bestämmelser beträffande statsbidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter, respektive statsbidrag till driftkostnaderna för sådana anstalter, ävensom de särskilda föreskrifter, som må av Kungl. Maj:t meddelas; samt

4:o) medgiva, att ifrågavarande statsbidrag må utgå från av riksdagen anvisade anslag till bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter samt till bidrag till driftkostnaderna för dylika anstalter.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I statsrådsprotokollet har först lämnats en redogörelse för *tidigare* och *nu gällande bestämmelser* beträffande statens bidrag dels till uppförande eller inrättande och dels till drivande av tuberkulossjukvårdsanstalter.

Vad då närmast angår det först avsedda bidraget, det s. k. *byggnadsbidraget*, har riksdagen alltsedan år 1909 ställt medel till förfogande för beredande av statsbidrag för uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter.

Beträffande storleken av sådant bidrag föreskrev 1908 års riksdag, att detsamma finge bestämmas till högst hälften av den enligt vederbörligen granskade räkenskaper funna verkliga byggnadskostnaden, däri ej inräknad utgift för anskaffande av byggnadstomt, dock med den inskränkning, att statens bidrag ej finge överskrida 1,000 kronor för varje sjukplats, som vederbörande anstalt beräknades rymma, samt att för län eller stad, som ej deltog i landsting, statsbidrag ej i något fall finge utgå för flera sjukplatser än en på varje tusental av länets eller stadens invånare, med undantag beträffande Jämtlands och Norrbottens län, där statsbidrag skulle få utgå för varje sjukplats utan inskränkning i förhållande till invånarantalet.

Sistnämnda villkor jämkades vid 1914 års förra riksdag så, att undantag från begränsningen i förhållande till invånarantalet skulle få göras jämväl beträffande anstalter, avsedda för vård av sjuka från hela riket utan företräde för sjuka från visst län eller viss stad.

Vid 1919 års lagtima riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag om höjning av statsbidraget från 1,000 kronor till 2,000 kronor för varje vårdplats, varvid dock stadgade begränsningar i övrigt skulle iakttagas. Till stöd för detta förslag åberopades dels de i hög grad stegrade byggnadskostnaderna, dels angelägenheten av att över huvud uppmuntra landstingen och andra korporationer till fortsatt utveckling av den betydelsefulla verksamheten för bekämpandet av tuberkulosen. Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt vidare 1921 års riksdag sådan ändring av förenämnda villkor för statsbidrag, att bestämmelsen om statsbidragets begränsning i visst förhållande till folkmängden upphävdes utom i fråga om städer, som ej deltog i landsting.

Gällande föreskrifter angående ifrågavarande statsbidrag äro meddelade i kungörelse den 27 juni 1914 (nr 292) med ändringar, som däri vidtagits genom kungörelser den 13 juni 1919 (nr 305) och den 7 juli 1921 (nr 385).

Driftkostnadsbidrag till tuberkulosjukvårdsanstalter har utgått alltsedan år 1910. Detta statsbidrag, som ursprungligen bestämdes till 50 öre för dag och patient, höjdes av 1918 års lagtima riksdag till 1 krona. Enligt beslut av 1919 års lagtima riksdag skedde en ytterligare höjning, samtidigt med att bidraget bestämdes till skilda belopp för de olika slagen av tuberkulosjukvårdsanstalter. Statsbidraget fixerades sålunda till 2 kronor vid tuberkulosjukhus, 1 krona 50 öre vid tuberkulosjukstugor och tuberkulosavdelningar å lasarett samt 1 krona 75 öre vid kustsjukhus och kustsanatorier, allt för dag och patient.

1921 års riksdag beslöt beträffande en då gällande bestämmelse om viss inskränkning av bidraget i förhållande till folkmängden inom vederbörande län och stad, som ej deltog i landsting, att densamma skulle gälla endast i fråga om dylik stad. Liksom motsvarande föreskrift beträffande byggnadsbidraget hade dock nyssnämnda restriktiva bestämmelse aldrig avsett driftkostnadsbidrag till anstalter inom Jämtlands och Norrbottens län.

Sänkning av driftkostnadsbidraget har sedermera ägt rum två gånger, nämligen på grund av beslut av 1923 och 1924 års riksdagar. Enligt det senare beslutet, vilket är det som alltjämt tillämpas, utgår statsbidraget med följande belopp för dag och patient, nämligen vid tuberkulosjukhus med 1 krona 75 öre, vid tuberkulosjukstuga och tuberkulosavdelning å lasarett med 1 krona 25 öre samt vid kustsjukhus och kustsanatorier med 1 krona 35 öre.

Gällande bestämmelser angående ifrågavarande statsbidrag äro meddelade i kungörelse den 28 juni 1918 (nr 494) med däri genom kungörelser den 7 juli 1921 (nr 384) och den 11 april 1924 (nr 145) gjorda ändringar.

Vidare har i statsrådsprotokollet erinrats om att riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag beviljat förhöjt statsbidrag till uppförande och drift av dels

en för Norrbottens län och dels en för Jämtlands län avsedd tuberkulos-sjukvårdsanstalt (centralsanatorium).

I detta avseende får utskottet hänvisa till sid. 3—6 i propositionen.

Beträffande den förstnämnda anstalten må endast framhållas, att 1925 års riksdags beslut innebar, att statens byggnadsbidrag skulle utgå med högst 5,000 kronor per vårdplats oavsett byggnadskostnadernas storlek. I fråga om driftkostnadsbidraget för nämnda anstalt beslöt riksdagen, att sådant bidrag skulle under en tid av tre år efter sanatoriets avsynande och godkännande utgå med ett belopp för dag och patient, som med en krona överstege det till tuberkulossjukhus utgående statsbidraget, d. v. s. med 2 kronor 75 öre, dock med den inskränkning att bidraget icke finge överstiga hälften av anstaltens enligt vederbörligen granskade räkenskaper befunna verkliga driftkostnader.

Vad angår den för Jämtlands län avsedda tuberkulossjukvårdsanstalten beslöt 1927 års riksdag, att byggnadsbidraget skulle uppgå till 4,000 kronor för en var av högst 162 vårdplatser, isoleringsplatser ej inräknade, dock med de inskränkningar, att statsbidraget ej finge överstiga hälften av den enligt vederbörligen granskade räkenskaper funna verkliga byggnadskostnaden, däri ej inräknad utgift för anskaffande av byggnadstomt, samt att från det på sätt nu angivits bestämda beloppet avdrag skulle enligt nyss angivna grunder göras för viss del av det bidrag av statsmedel, som tidigare beviljats för anordnande av en tuberkulossjukstuga å platsen för det blivande centralsanatoriet. Vad åter angår driftkostnadsbidraget, hade Kungl. Maj:t föreslagit, att detsamma för en tid av 3 år efter det ifrågavarande anstalt avsynats och godkänts skulle få utgå med ett belopp för dag och patient, som med 75 öre överstege det till tuberkulossjukhus utgående statsbidraget, d. v. s. med 2 kronor 50 öre; dock med den inskränkning att statsbidraget icke finge överstiga hälften av anstaltens enligt vederbörligen granskade räkenskaper funna verkliga driftkostnader. Berörda förslag vann riksdagens gillande, varvid dock uttalades, att det särskilda statsbidraget till ifrågavarande driftkostnader borde utgå för samtliga vårdplatser vid sanatoriet allenast under förutsättning, att de dåvarande sjukstugorna inom länet icke i samband med sanatoriets tillkomst nedlades. Skulle någon eller några av dessa sjukstugor då helt eller delvis icke vidare tagas i bruk, borde detta enligt riksdagens uttalande föranleda, att det antal platser, till vilka det högre bidraget finge utgå, reducerades i samma mån som platsantalet i sjukstugorna minskades.

Såsom skäl för förslagen om särskilda statsbidrag till uppförande och drift av omförmälda centralsanatorier framhöllos vid ärendets föredragning framför allt tuberkulosens härjningar i Norrbottens och Jämtlands län samt vederbörande landstings betryckta ekonomiska läge.

Härjämte har i statsrådsprotokollet erinrats om två av Västerbottens läns landstings förvaltningsutskott åren 1925 och 1926 hos Kungl. Maj:t gjorda framställningar i fråga om extra statsbidrag till tuberkulossjukvården i länet, vilka framställningar emellertid ej föranlett äskande av anslag hos riksdagen.

Härefter har till behandling upptagits av Västerbottens läns landstings förvaltningsutskott enligt uppdrag av landstinget år 1927 gjord framställning dels om beredande av förhöjt statsbidrag för utökande av antalet vårdplatser för tuberkulossjuka inom länet, dels ock om erhållande av förhöjt statsbidrag till driftkostnaderna vid de tuberkulossjukvårdsanstalter, som nu finnas inom nämnda län, och vid de anstalter av nämnda slag, som avses att komma till utförande med de ifrågasatta förhöjda statsbidragen till anläggningskostnaderna.

Landstingets beslut i ärendet har föregåtts av en ingående *utredning, verkställd av en år 1925 tillsatt kommitté*, som för 1927 års landsting framlagt en plan för avhjälpan av bristen på tuberkulossjukvårdsplatser inom länet. Kommittén har vid uppgörande av berörda plan samrått med överläkaren vid centralsanatoriet vid Hällnäs A. T. G. Aronson ävensom med vissa enskilda tjänsteläkare.

Enligt kommitténs förslag skulle antalet vårdplatser för tuberkulösa fördela sig å de olika orterna inom länet på följande sätt:

	Vårdplatser		
	Befintliga	Nyinvrättade	Summa
Centralsanatoriet i Hällnäs	208	50	258
Barnavdelning i samband med centralsanatoriet	—	60	60
Tuberkulosavdelning i Skellefteå	—	58	58
» » Nysätra	—	12	12
» » Nordmaling	—	10	10
» » Bjurholm	—	12	12
» » Åsele	7	—	7
» » Dorotea	9	—	9
» » Vilhelmina	—	6	6
» » Lycksele	—	10	10
» » Stensele	6	—	6
» » Tärna	10	—	10
» » Sorsele	—	10	10
» » Malå	4	—	4
Summa	244	228	472

Kostnaderna för genomförande av denna plan har kommittén beräknat på följande sätt:

Anläggningskostnader:

För de tuberkulosavdelningar, som skulle nyinvrättas i Skellefteå, Nysätra, Nordmaling, Bjurholm, Vilhelmina, Lycksele och Sorsele och vilka tillsammans innefattade 118 vårdplatser, hade beräknats en genomsnittskostnad av 5,000 kronor per vårdplats, vilket ungefärligen motsvarade den verkliga medelkostnaden för de sjukstugor, som under de sista åren uppförts eller vore under uppförande inom länet, alltså ett kostnadsbelopp av kr. 590,000: —

Genom invrättande av 50 nya platser vid centralsanatoriet i Hällnäs bleve genomsnittskostnaden för var och en av *samtliga* vårdplatser vid denna anstalt c:a 10,700 kronor, alltså för 50 platser » 535,000: —

Barnavdelningen i Hällnäs med 60 platser beräknades kunna uppföras för en kostnad av 8,000 kronor per vårdplats, således » 480,000: —

Summa kronor 1,605,000: —

Driftkostnader (i avrundade tal):

Landstingets tillskott (efter avdrag av ordinarie statsbidrag):			
för 50 patienter å centralsanatoriet	å 503 kronor kr.	25,170: —
» 60 » » barnsanatoriet	» 503 » »	30,200: —
» 68 » » tuberkulossjukstugor	» 614 »	, från	
vilket antal skulle frånräknas 50 patienter, intagna å			
tuberkulosavdelningen vid Skellefteå lasarett, alltså för			
18 patienter	 »	11,030: —
Summa kronor			66,400: —

Till denna uppställning bör nämnas, dels att de verkliga kostnaderna för inredande av 50 nya platser vid centralsanatoriet icke beräknats uppgå till mera än sammanlagt 153,000 kronor, dels att vid beräkning av siffran 68 beträffande antalet patienter å nya sjukstugeplatser redan torde hava gjorts avdrag för de 50 bortgående platserna å den nuvarande tuberkulosavdelningen i Skellefteå, vadan summan av driftkostnader torde böra ökas med (50×614) 30,700 kronor eller till 97,100 kronor.

Vid ärendets behandling av 1927 års landsting beslöt landstinget dels att godkänna den av kommitterade framlagda planen för avhjälpande av bristen på tuberkulossjukvårdsplatser inom länet, att utföras i den mån landstinget därom i varje särskilt fall bestämde och under förutsättning att ökat statsbidrag till anläggnings- och driftkostnader erhöles, dels att uppdraga åt förvaltningsutskottet att ingå till Kungl. Maj:t med framställning om ett statsbidrag av 4,000 kronor för vårdplats för de i nämnda plan upptagna tuberkulossjukvårdsanstalterna, vilket bidrag landstinget borde berättigas lyfta i den mån varje anstalt för sig blivit genom medicinalstyrelsens försorg avsynad och godkänd, ävensom att statsbidrag till driftkostnaderna vid länets tuberkulossjukvårdsanstalter finge erhållas med ett belopp, som med 75 öre för dag och patient överstege det till tuberkulossjukhus i allmänhet utgående statsbidraget, vilken förmån borde få av landstinget tillgodonjutas under tre år, räknade från den 1 juli 1928 för de godkända anstalter, som då vore i verksamhet, samt för därefter tillkomna anstalter från den dag, en var av dessa efter vederbörligt godkännande tagits i bruk för sitt ändamål, dels ock att bemyndiga kommitterade att, för så vitt beräknat statsbidrag till anläggning och drift erhöles, verkställa utredning om vilken av de föreslagna anstalterna lämpligast först borde komma till utförande samt för sådan anstalt låta upprätta ritningar och kostnadsberäkningar, som snarast möjligt skulle föreläggas landstinget.

Landstingets förvaltningsutskott har hemställt om avlåtande av proposition till 1928 års riksdag med äskande i enlighet med landstingets beslut. Framställningen innebär således begäran dels om ett byggnadsbidrag av högst $(228 \times 4,000)$ 912,000 kronor, vilket — oavsett den minskning som kunde inträda i anledning av den vanliga maximeringen till halva byggnadskostnaden — innebär ett extra statsbidrag av 456,000 kronor, dels om ett extra driftbidrag, utgörande, under förutsättning av full beläggning $(472 \times 0,75 \times 365)$ 129,210 kronor under vart och ett av tre år.

I ärendet hava yttranden avgivits av *länsstyrelsen i Västerbottens län*, som tillstyrkt bifall till landstingets framställning, av *medicinalstyrelsen*, som framställt vissa erinringar mot densamma, av *Svenska landstingsförbundets styrelse*, som i huvudsak tillstyrkt framställningen samt av *statskontoret*, som uttalat, att av utredningen finge anses framgå, att det vore av behovet påkallat, att förhöjt statsbidrag finge utgå såväl till uppförande av de ifrågasatta anstalterna som ock under viss tid till driftkostnaderna vid dylika anstalter.

För egen del har departementschefen uttalat, att utredningen i denna fråga uppenbarligen gäve vid handen, att ett fortsatt ingripande krävdes i striden mot tuberkulosen inom Västerbottens län samt att landstinget utan statens ekonomiska hjälp näppeligen mäktade att på ett tillfredsställande sätt lösa denna uppgift. Departementschefen har alltså tillstyrkt, att förhöjda statsbidrag finge utgå till uppförande och drift av tuberkulossjukvårdsanstalter i Västerbottens län samt vidare anfört följande.

»Vad angår bestämmandet av *storleken och omfattningen av dessa förhöjda statsbidrag*, hava under ärendets behandling skilda meningar kommit till uttryck. I detta hänseende synes det mig till en början, vad angår *byggnadsbidraget*, böra vara klart, att bidraget i intet fall bör överstiga det till Jämtlandssanatoriet år 1927 beviljade och nu begärda beloppet av 4,000 kronor för plats, något som enligt medicinalstyrelsens förslag till viss del skulle bli fallet. Vidare är det uppenbart, att bidraget icke för någon vårdplats bör få överstiga den verkliga kostnaden för platsens inrättande och att alltså hänsyn icke får tagas till tidigare nedlagda kostnader på andra delar av samma anstalt; jag ansluter mig alltså därutinnan i fråga om de nya platserna vid Hällnässanatoriet till landstingsförbundets invändning mot medicinalstyrelsens förslag.

Mera tveksamt synes mig vara, om den i fråga om bidrag av ifrågavarande slag i allmänhet tillämpade principen att bidraget ej får överstiga *halva byggnadskostnaden* i detta fall bör frångås. Vid bedömandet av denna fråga torde man emellertid böra beakta det särskilda läge, vari spörsmålet kommit därigenom att, som nyss erinrades, något extra bidrag icke utgått till Hällnässanatoriet. Med hänsyn till denna omständighet samt i övrigt åberopade skäl för att bispringa landstinget synes det vara med billigheten överensstämmande att vad angår de föreslagna 50 nya platserna vid Hällnässanatoriet bidraget bestämmes utan avseende å berörda s. k. hälftengräns. Däremot föreligga enligt min mening icke tillräckliga skäl att i fråga om övriga planerade byggnadsföretag frångå den avsedda regeln.

Tillämpningen av nu ifrågasatta normer för byggnadsbidragens utgående skulle innebära följande. För var och en av de *50 nya platserna för vuxna vid Hällnäs*, vilka beräknats draga en kostnad av i genomsnitt 3,060 kronor per plats, synes bidraget lämpligen kunna bestämmas till 3,000 kronor, dock högst till verkliga byggnadskostnaden, därest denna skulle bli lägre. Då den ena gruppen av de nya platserna skulle draga väsentligt lägre kostnad än den nyss angivna, torde som villkor för åtnjutande av bidrag till nyssnämnda belopp böra uppställas, att båda grupperna av nya platser komma

till uppförande till minst det beräknade antalet. För den för barn avsedda nya avdelningen vid Hällnässanatoriet, vilken beräknats kosta 8,000 kronor per plats, skulle bidraget enligt det nyss anförda uppgå till 4,000 kronor för plats, dock högst till halva byggnadskostnaden. Vad angår de avsedda nya 60 platserna för tuberkulossjukvård å sjukstugor i Nysätra, Nordmaling, Bjurholm, Vilhelmina, Lycksele och Sorsele, skulle, då kostnaden därför uppskattats till i genomsnitt 5,000 kronor för plats, bidraget komma att utgå efter 2,500 kronor. Även här bör enligt det nyss anförda hälftengränsen tillämpas, vilket i detta fall bör gälla beträffande bidraget till varje särskild sjukstuga. Vidkommande slutligen ombyggnaden av seminariebyggnaden i Skellefteå, torde enligt min mening kostnaden knappast behöva uppgå till mera än ungefär 4,000 kronor för plats. Ombyggnadsarbetet lär för övrigt icke böra ifrågakomma, därest detsamma, såsom sjukhuskommittén och förvaltningsutskottet synas anse, icke skulle kunna göras väsentligt billigare än ett nyuppförande av sjukstugor. Med hänsyn till det anförda torde maximum för ombyggnadsbidraget härutinnan lämpligen böra bestämmas till 2,000 kronor för plats. Då detta belopp överensstämmer med det författningens enligt allmänt gällande, erfordras med denna min uppfattning icke något särskilt riksdagens beslut i denna punkt. Icke heller behöver nu ståndpunkt tagas till frågan om det antal platser, för vilket anstalten kan komma att godkännas och för vilket statsbidrag således bör utgå; denna fråga är beroende på anstaltens blivande organisation, varom beslut ännu icke föreligger.

Resultatet av tillämpningen av de sålunda angivna grunderna skulle, med de beräknade byggnadskostnaderna, bliva följande. Jag utgår härvid lika med medicinalstyrelsen från att bidrag till Skellefteåanstalten blott kommer att utgå för 40 platser.

	Kronor.
Nya platser för vuxna å Hällnäs (50 × 3,000)	150,000
Barnavdelning å Hällnäs (60 × 4,000).....	240,000
60 platser å sjukstugor (60 × 2,500)	150,000
40 platser i den ombyggda seminariebyggnaden i Skellefteå (40 × 2,000)	80,000
Summa kronor	620,000

Sammanlagda byggnadsbidraget för planens genomförande skulle alltså bliva 620,000 kronor. Till jämförelse må nämnas, att med tillämpning av vanliga grunder bidraget skulle uppgå till sammanlagt 396,500 kronor, d. v. s. 223,500 kronor mindre.

Från det sålunda beräknade statsbidragsbeloppet bör emellertid göras avdrag, dels därest detta föranledes av tillämpning av den — utom beträffande 50 platser vid Hällnäs — förordade s. k. hälftenregeln eller av att i fråga om sistnämnda platser den verkliga kostnaden blir lägre än det föreslagna bidragsbeloppet, dels på grund av skyldighet att återbära äldre bidrag för motsvarande ändamål. Såsom förut erinrats har statsbidrag tidigare lämnats med 53,000 kronor för uppförande av den till Skellefteå lasarett hörande, år 1916 i bruk tagna tuberkulosavdelningen med nu befintliga 50

vårdplatser, vilka enligt det föreliggande förslaget icke vidare skulle användas för detta ändamål. Vidare har en vid Umeå lasarett befintlig tuberkulosavdelning, som tagits i bruk år 1915 och till vars uppförande staten på sin tid bidragit med 50,000 kronor, år 1926 nedlagts. I enlighet med de allmänna regler, som tillämpas beträffande statsbidrag till uppförande av olika slag av sjukvårdsanstalter m. m., bör vid sådant förhållande återbäring av dessa statsbidrag äga rum, i den mån befrielse från återbäringsskyldighet ej meddelas. Vid dylik återbäring torde emellertid avdrag böra medgivas med hänsyn till den del av beräknad värdeminskning å ifrågavarande byggnader under tiden efter vederbörande anstalts tagande i bruk, som faller på den andel i anstaltens ursprungliga värde, vilken motsvarar statsbidraget. Ifrågavarande princip har, såsom jag nyss utvecklat, vunnit riksdagens gillande, då fråga var om statsbidrag till centralsanatorierna för Norrbottens och Jämtlands län. Enahanda skäl som i dessa fall föranledde följande av principen synas mig kunna återopas för tillämpning av densamma i nu föreliggande fall. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter byggnadsstyrelsens hörande bestämma storleken av de avdrag, som i enlighet med denna princip böra förekomma vid återbetalningen i nu ifrågavarande fall.

Byggnadsbidraget torde böra få uppbäras särskilt för varje byggnad, allteftersom den blivit avsynad och godkänd. Vad angår sjukstuguplatserna, torde Kungl. Maj:t böra äga frihet att, inom det angivna sammanlagda antalet av 60 dylika platser, såväl medgiva förhöjt bidrag åt andra sjukstugor än de nu i planen upptagna som ock vidtaga jämkningar i det för de särskilda sjukstugorna nu beräknade platsantalet.

Vad angår *driftbidraget*, hava medicinalstyrelsen och statskontoret ävensom landstingsförbundets styrelse anslutit sig till den uppfattningen, att i förevarande ärende skäl föreligga att, med frångående av vad i de tidigare fallen skett, bevilja förhöjning i statsbidraget även för platser å anstalter, som redan äro tagna i bruk. Jag ansluter mig till denna uppfattning, främst med hänsyn därtill att det synes vara skäligt att det högre driftbidraget får, oavsett att spørsmålet först nu upptages till behandling, utgå för Hällnäsanstalten i dess helhet. Emellertid finner jag lika med medicinalstyrelsen den begränsningen böra iakttagas, att förhöjning medges endast för sådana vårdplatser — äldre eller nyinrättade — å vilka kan lämnas verkligt kvalificerad vård. Redan den omständigheten, att driftkostnaderna i allmänhet torde vara lägre beträffande sjukstuguplatserna — åtminstone sådana som utgöras av en del utav en även för andra ändamål avsedd inrättning — än på ett sanatorium, gör att samma skäl ej beträffande dylika platser kunna anföras för ett särskilt bidrag. Härtill kommer, att framställning om förhöjt driftbidrag till sjukstugor och s. k. bygdesanatorier förut (år 1925) avvisats beträffande Norrbottens län och att några skäl att i detta hänseende tillämpa andra principer i Västerbottens län icke synas föreligga. — Högsta möjliga antalet av platser med förhöjt statsbidrag torde böra bestämmas med utgångspunkt från summan av nu befintliga och i planen upptagna platser eller till 472. Då det, enligt vad nyss antyddes, för närvarande icke kan anses ute-

slutet, att den nya inrättningen i Skellefteå kan erhålla 58 godkända platser, lärer man nämligen i detta sammanhang icke böra liksom medicinalstyrelsen göra avdrag med (58 — 40) 18 platser. Från nyssnämnda maximisiffrå torde dock böra avdragas de sjukstuguplatser, till antalet 36, vilkas inrättande redan verkställts eller påbörjats och för vilka samma anledning att undantagsvis medgiva förhöjt driftbidrag som beträffande redan befintliga platser för kvalificerad vård icke torde förefinnas. *Maximiantalet* skulle alltså bliva (472 — 36) 436; det antal, vartill bidrag skulle utgå, *om planen följes* i vad angår uppdelning på sanatorie- och andra platser, är emellertid lägre och uppgår, därest den blivande avdelningen i Skellefteå, såsom medicinalstyrelsen antager, ej bliver av kvalificerad karaktär, till summan av platser på det utvidgade Hällnässanatoriet jämte barnavdelning eller alltså till (208 + 50 + 60) 318. Dessutom torde, i viss analogi med det förut berörda, av riksdagen tillagda villkoret beträffande motsvarande bidrag till Norrbottens och Jämtlandssanatorierna, böra stadgas, att i den mån nedläggning sker av platser, till vilka förhöjt byggnadsbidrag utgått men för vilka med hänsyn till det förberörda kvalifikationsvillkoret driftbidrag ej beviljats, eller av platser, för vilka förhöjt byggnadsbidrag ej — enligt vad nyss föreslagits — må utgå, d. v. s. platser vilkas inrättande redan verkställts eller påbörjats eller som kunna komma att inrättas i seminariet i Skellefteå eller utöver landstingets plan, antalet platser med rätt till särskilt driftbidrag skall minskas i samma mån.

Jag vill nämna, att redan det extra driftbidraget till det av mig till sådan förmån föreslagna *minimiantalet* platser, 318, skulle — under förutsättning av full beläggning — uppgå till omkring 87,000 kronor om året och alltså med endast omkring 10,000 kronor understiga den i det föregående angivna årliga driftkostnadsökningen för landstinget för planens genomförande.

Det förhöjda driftbidraget lärer böra, såsom förordats, liksom i Norrbottens och Jämtlands län utgå under tre år. Tiden torde för varje anstalt böra räknas från och med den 1 juli 1928, dock tidigast från det den efter verkställd avsyning helt tagits i bruk. Vad angår Hällnässanatoriet, bör tillämpningen av denna regel innebära, att det särskilda driftbidraget icke börjar utgå, förrän nyinrättandet av de omförmälda 50 platserna för vuxna på nyss antytt sätt är att betrakta som fullbordat, varemot barnavdelningens färdigställande icke torde behöva avvaktas.

Kostnaderna för ifrågavarande särskilda byggnads- och driftbidrag torde böra få utgå från de anslag, vartill statskontoret i sådant hänseende hänvisat. Med hänsyn till nyss förordade regler angående tiden för bidragens utbetalning torde ifrågavarande förslag icke beträffande någotdera anslaget behöva beräknas inverka på belastningen för budgetåret 1928—1929.»

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande proposition har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren, nr 256, av herr *Evert Jonsson m. fl.* och den andra inom andra kammaren, nr 430, av herr *Ant. Wikström m. fl.*, vari hemställts, att

riksdagen måtte besluta att bifalla Kungl. Maj:ts proposition med den ändring, att statsbidraget till ifrågavarande byggnader må utgå med 4,000 kronor per vårdplats, oberoende av den verkliga kostnaden.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt förslag, får utskottet hänvisa till motionerna.

Utskottets
yttrande.

Av den i ärendet förebragta utredningen har utskottet funnit klarlagt, att tuberkulosdödligheten inom Västerbottens län är att beteckna såsom hög och att tuberkulosens härjningar i länet äro så stora, att kraftiga åtgärder för sjukdomens bekämpande äro av behovet synnerligen påkallade. Med hänsyn till de stora utgifter, som landstinget redan påtagit sig för tuberkulossjukvården och allmän sjukvård, och då landstinget synes hava svårigheter att utan särskilt bidrag vidtaga ytterligare effektiva åtgärder, har utskottet i likhet med Kungl. Maj:t för den skull ansett, att staten bör träda hjälpande emellan i landstingets kamp mot tuberkulosen.

Enligt vad av propositionen framgår, skulle enligt landstingets mening, mot vilken departementschefen i huvudsak ej haft något att erina, frågan om tuberkulosens bekämpande i länet lösas genom en kombination av ett väl utrustat centralsanatorium med ett större antal i de skilda orterna förlagda sjukvårdsanstalter, huvudsakligen avsedda för sådana patienter, vilka av olika skäl behövde komma bort från den vanliga omgivningen. Den sålunda framlagda planen har ej heller föranlett erinran från utskottets sida. Att, i överensstämmelse med vad departementschefen föreslagit, hjälpen må utgå dels i form av förhöjt byggnadsbidrag och dels i form av förhöjt bidrag till driftkostnaderna, har utskottet ock ansett sig böra förorda.

Vad angår storleken och omfattningen av byggnadsbidraget har utskottet funnit sig böra till alla delar ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag härutinnan. Utskottet kan sålunda icke tillstyrka de i ämnet väckta motionerna.

Vidkommande slutligen driftkostnadsbidraget, villkoren för bidragets åtnjutande samt sättet för dess utgående har Kungl. Maj:ts förslag icke givit utskottet anledning till erinran.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition och med avslag å herrar E. Jonssons m. fl. och Wikströms m. fl. ovanberörda motioner, I: 256 och II: 430, i vad de skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag,

1:o) medgiva, att Kungl. Maj:t må — utan hinder av gällande bestämmelser beträffande statsbidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter — bevilja *dels* till inrättande vid angivna anstalter i Nysätra, Nordmaling, Bjurholm, Vilhelmina, Lycksele och Sorsele eller vid anstalt å annan ort inom Västerbottens län av tuberkulossjukstugeplatser, till ett

antal av sammanlagt högst 60, *dels*, under förutsättning att, i enlighet med föreliggande förslag, minst 50 nya vårdplatser för vuxna inredas vid centralsanatoriet i Hällnäs, till inrättande av dessa vårdplatser, *dels ock* till uppförande vid nämnda sanatorium av en barnavdelning med högst 60 vårdplatser statsbidrag med följande belopp, nämligen för de nya platserna för vuxna i centralsanatoriet i Hällnäs med 3,000 kronor, för vårdplatserna å omförmälda barnavdelning med 4,000 kronor och för nyss avsedda tuberkulossjukstugeplatser med 2,500 kronor, allt per godkänd vårdplats, isoleringsplatser ej inberäknade, dock med de in-skränkningar

att statsbidraget ej må för någon anstalt eller avdelning överskrida *hälften* av den enligt vederbörligen granskade räkenskaper funna verkliga kostnaden för anstaltens eller avdelningens uppförande eller platsernas inrättande, däri ej inräknad utgift för anskaffande av byggnadstomt, *eller*, beträffande de nya platserna för vuxna i Hällnäs, *hela* motsvarande kostnad,

samt att vid utbetalning av bidragen avräkning skall enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder ske *dels* för viss del av det statsbidrag, som tidigare utgått för uppförande av den numera nedlagda tuberkulosavdelningen vid Umeå lasarett, *dels* ock, därest den nu vid Skellefteå lasarett befintliga tuberkulosavdelningen nedlägges som tuberkulossjukvårdsanstalt, för viss del av det till uppförande av denna avdelning åtnjutna statsbidraget;

2:o) medgiva, att Kungl. Maj:t må — utan hinder av gällande bestämmelser beträffande statsbidrag till driftkostnaderna för tuberkulossjukvårdsanstalter — beträffande under 1:o) avseddaanstalter och avdelningar samt nuvarande eller blivande tuberkulosavdelning i Skellefteå bevilja, för en tid av tre år från och med den 1 juli 1928, dock tidigast från det att en var anstalt eller avdelning blivit efter uppförandet eller ombyggnaden genom medicinalstyrelsens försorg avsynad och godkänd och därefter tagits i fullt bruk, statsbidrag till driftkostnaderna för sammanlagt högst 436 vårdplatser med ett belopp för dag och patient, som med sjuttiofem öre överstiger det till anstalt av ifrågavarande slag i allmänhet utgående statsbidraget, samt under villkor i övrigt

a) att vårdplatserna beträffande anordningar för specialiserad sjukvård och diagnostik äro fullt kvalificerade;

b) att statsbidraget icke må överstiga hälften av varje anstalts eller avdelnings enligt vederbörligen granskade räkenskaper funna verkliga driftkostnader; samt

c) att, därest vårdplatser skulle komma att nedläggas, för vilka icke åtnjutits såväl förhöjt byggnadsbidrag som förhöjt

driftkostnadsbidrag, antalet vårdplatser, till vilka det högre driftkostnadsbidraget högst må utgå, skall reduceras i samma mån som dylik minskning i platsantalet äger rum;

3:o) förklara, att för åtnjutande av ifrågavarande bidrag i övrigt i tillämpliga delar skola gälla av departementschefen i statsrådsprotokollet omförmälda bestämmelser beträffande statsbidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter, respektive statsbidrag till driftkostnaderna för sådana anstalter, ävensom de särskilda föreskrifter, som må av Kungl. Maj:t meddelas; samt

4:o) medgiva, att ifrågavarande statsbidrag må utgå från av riksdagen anvisade anslag till bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter samt till bidrag till driftkostnaderna för dylika anstalter.

Stockholm den 23 mars 1928.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius, A. C. Lindblad, J. L. Widell, J. Nilsson* i Malmö, *O. Bergqvist, J. G. Walles, E. A. Hallin, J. B. Johansson* i Fredrikslund, *C. Johansson* i Hälsingborg, *K. E. Andersson* i Eliantorp, *D. A. Petré*n och *D. Hansén*;

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *K. V. Rydén, A. Wiklund, C. R. Jansson* i Falun, *P. Nilsson* i Bonarp, *S. Bengtsson* i Norup, *L. J. Carlsson-Frosterud, P. M. Olsson* i Blädinge, *O. Olsson* i Kullenbergstop, *E. Kristensson* i Göteborg, *B. F:son Holmgren* och *O. Andersson* i Höör.

Reservationer:

av herrar *Kvarnzelius, Bergqvist, Walles, Petré*n, *Hansén* och *Jansson* i Falun, som ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

Av den — — — — mot tuberkulosen.

Enligt vad — — — — böra förorda.

Vad angår storleken och omfattningen av byggnadsbidraget, har utskottet funnit sig böra ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag, i vad detsamma avser nya platser å Hällnässanatoriet samt ombyggnaden av seminariebyggnaden i Skellefteå. För den för barn avsedda nya avdelningen vid nämnda sanatorium, vilken beräknats kosta 8,000 kronor per plats, skulle bidraget enligt Kungl. Maj:ts förslag bestämmas till 4,000 kronor per plats, dock högst till

halva byggnadskostnaden och bidraget till sextio platser å sjukstugor har ansetts böra utgå med 2,500 kronor, med tillämpning av nyss nämnda s. k. hälften-gräns. Utskottet får emellertid för sin del förorda, att dessa bidrag bestämmas utan avseende å sagda hälften-gräns samt att bidragen må utgå med fixa belopp, det förstnämnda med 4,000 kronor per plats och det senare med 3,000 kronor per plats. Utskottet vill dock härvid betona, att ett bifall till förslaget härutinnan icke må tillmätas prejudicerande betydelse.

Vidkommande slutligen — — — — till erinran.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och herrar Jonssons m. fl. och Wikströms m. fl. ovanberörda motioner, I: 256 och II: 430,

1:o) medgiva, att Kungl. Maj:t må — utan hinder av gällande bestämmelser beträffande statsbidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter — bevilja *dels* till inrättande vid angivna anstalter i Nysätra, Nordmaling, Bjurholm, Vilhelmina, Lycksele och Sorsele eller vid anstalt å annan ort inom Västerbottens län av tuberkulossjukstuguplatser till ett antal av sammanlagt högst 60, *dels*, under förutsättning att, i enlighet med föreliggande förslag, minst 50 nya vårdplatser för vuxna inredas vid centralsanatoriet i Hällnäs, till inrättande av dessa vårdplatser, *dels ock* till uppförande vid nämnda sanatorium av en barnavdelning med högst 60 vårdplatser statsbidrag med följande belopp, nämligen för de nya platserna för vuxna i centralsanatoriet i Hällnäs med 3,000 kronor, för vårdplatserna å omförmälda barnavdelning med 4,000 kronor och för nyss avsedda tuberkulossjukstuguplatser med 3,000 kronor, allt per godkänd vårdplats, isoleringsplatser ej inberäknade, dock med de inkränkningar

att statsbidraget ej må beträffande de nya platserna överskrida hela den enligt vederbörligen granskade räkenskaper funna verkliga kostnaden för platsernas inrättande, däri ej inräknad utgift för anskaffande av byggnadstomt,

samt att — — — — statsbidraget;

2:o) medgiva, att — — — — i övrigt

a) att vårdplatserna — — — — kvalificerade;

b) att statsbidraget — — — — driftkostnader; samt

c) att, därest — — — — äger rum;

3:o) förklara, att — — — — meddelas; samt

4:o) medgiva, att — — — — för dylika anstalter;

av herr *Wiklund*, som ansett, att utskottet bort hemställa, att byggnadsbidraget skulle, i enlighet med vad motionsvis föreslagits, utgå med 4,000

kronor per vårdplats, oberoende av den verkliga kostnaden, samt att utskottet förty bort hemställa,

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och med bifall till herrar Jonssons m.fl. och Wikströms m. fl. ovanberörda motioner, I: 256 och II: 430,

1:o) medgiva, att Kungl. Maj:t må — utan hinder av gällande bestämmelser beträffande statsbidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter — bevilja *dels* till inrättande vid angivna anstalter i Nysätra, Nordmaling, Bjurholm, Vilhelmina, Lycksele och Sorsele eller vid anstalt å annan ort inom Västerbottens län av tuberkulossjukstuguplatser till ett antal av sammanlagt högst 60, *dels*, under förutsättning att, i enlighet med föreliggande förslag, minst 50 nya vårdplatser för vuxna inredas vid centralsanatoriet i Hällnäs, till inrättande av dessa vårdplatser, *dels ock* till uppförande vid nämnda sanatorium av en barnavdelning med högst 60 vårdplatser statsbidrag med 4,000 kronor per godkänd vårdplats oberoende av den verkliga kostnaden, isoleringsplatser ej inberäknade, dock med den inkränkningen

att vid utbetalning av bidragen avräkning skall enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder ske *dels* för viss del av det statsbidrag, som tidigare utgått för uppförande av den numera nedlagda tuberkulosavdelningen vid Umeå lasarett, *dels ock*, därest den nu vid Skellefteå lasarett befintliga tuberkulosavdelningen nedlägges som tuberkulossjukvårdsanstalt, för viss del av det till uppförande av denna avdelning åtnjutna statsbidraget;

2:o) medgiva, att — — — — i övrigt

a) att vårdplatserna — — — — kvalificerade;

b) att statsbidraget — — — — driftkostnader; samt

c) att därest — — — — äger rum;

3:o) förklara, att — — — — meddelas; samt

4:o) medgiva, att — — — — för dylika anstalter;

samt av herr *Carlsson-Frosterud*, som ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

Av den — — — — mot tuberkulosen.

Enligt vad — — — — böra förorda.

Vad angår storleken och omfattningen av byggnadsbidraget, har utskottet funnit sig böra ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag, dock att beträffande byggnadsbidraget till vårdplatserna å barnavdelningen vid Hällnäs utskottet ansett, att detta bör höjas till 4,500 kronor per vårdplats, dock högst den verkliga kostnaden.

Vidkommande slutligen — — — — till erinran.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition och med avslag å herrar E. Jonssons m. fl. och Wikströms m. fl. ovanberörda motioner, I: 256 och II: 430, i vad de skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag,

1:o) medgiva, att Kungl. Maj:t må — utan hinder av gällande bestämmelser beträffande statsbidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter — bevilja *dels* till inrättande vid angivna anstalter i Nysätra, Nordmaling, Bjurholm, Vilhelmina, Lycksele och Sorsele eller vid anstalt å annan ort inom Västerbottens län av tuberkulossjukstugeplatser till ett antal av sammanlagt högst 60, *dels*, under förutsättning att, i enlighet med föreliggande förslag, minst 50 nya vårdplatser för vuxna inredas vid centralsanatoriet i Hällnäs, till inrättande av dessa vårdplatser, *dels ock* till uppförande vid nämnda sanatorium av en barnavdelning med högst 60 vårdplatser statsbidrag med följande belopp, nämligen för de nya platserna för vuxna i centralsanatoriet i Hällnäs med 3,000 kronor, för vårdplatserna å omförmälda barnavdelning med 4,500 kronor och för nyss avsedda tuberkulossjukstugeplatser med 2,500 kronor, allt per godkänd vårdplats, isoleringsplatser ej inberäknade, dock med de inskränkningar

att statsbidraget ej må för någon anstalt överskrida *hälften* av den enligt vederbörligen granskade räkenskaper funna verkliga kostnaden för anstaltens eller avdelningens uppförande eller platsernas inrättande, däri ej inräknad utgift för anskaffande av byggnadstomt, *eller*, beträffande de nya platserna för vuxna i Hällnäs och vårdplatserna i barnavdelningen därstädes *hela* motsvarande kostnad,

samt att — — — — statsbidraget;

2:o) medgiva, att — — — — i övrigt

a) att vårdplatserna — — — — kvalificerade;

b) att statsbidraget — — — — driftkostnader; samt

c) att, därest — — — — äger rum;

3:o) förklara, att — — — — meddelas; samt

4:o) medgiva, att — — — — för dylika anstalter.